

Heby kommuns författningssamling

Vård- och omsorgsnämnden

ISSN 2000-043X

HebyFS 2026:05
Infördes i
författnings-
samlingen den
24 februari
2026

Riktlinje för insatser enligt LSS och SoL som riktar sig till personer med funktionsnedsättning

Vård- och omsorgsnämnden beslutade¹ den 28 januari 2026 om följande riktlinjer.

---

¹Von § 5/2026. Beslutet ersätter HebyFS 2024:03.

Innehåll

Inledning	4
Syfte.....	4
Del 1	5
Allmänt om LSS-lagstiftningen	5
Funktionsnedsättning	5
Funktionshinder	5
Goda levnadsvillkor.....	5
Behovet tillgodosett på annat sätt	5
Stor funktionsnedsättning.....	5
Varaktig funktionsnedsättning.....	6
Betydande svårigheter.....	6
Omfattande behov av stöd och service	6
Barnperspektivet	6
FN:s Barnkonvention	6
Barnets bästa	7
Samtycke	7
Barn till föräldrar med funktionsnedsättning	7
Föräldrabalken (FB1949:381)	7
Våld i nära relation	7
Avgifter inom LSS.....	8
Ansvarsfördelning mellan kommuner	8
Gemensamt hushåll	8
Personer över 66 år/äldre med omfattande funktionsnedsättning	8
Personer med missbruksproblematik/missbruksrelaterade funktionsnedsättningar.....	9
Asylsökande m. fl.....	9
Begära insatser 8 § LSS.....	9
Förhandsbesked	9
Rätten till insatser enligt LSS	10
Personkrets 1 (1 § p 1 LSS)	10
Personkrets 2 (1 § p 2 LSS)	10
Personkrets 3 (1 § p 3 LSS)	10
Insatser inom LSS	11
Rådgivning och annat personligt stöd	11
Personlig assistans.....	11
Omfattning	12
Avgränsning	12
Uppföljning	12
Ledsagarservice	12
Omfattning	12
Avgränsning	12
Uppföljning	13
Kontaktperson	13
Omfattning	13
Avgränsning	13
Uppföljning	13
Avlösarservice	13
Omfattning	13
Avgränsning	14
Uppföljning	14
Korttidsvistelse utanför hemmet (Nytt förslag)	14
Omfattning	14
Korttidshem	14
Avgränsning	14
Avgift	14
Lägervistelse	15
Uppföljning	15
Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år	15
Omfattning	15

Avgränsning	15
Uppföljning	15
Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar	15
Omfattning	15
Avgränsning	15
Uppföljning	15
Bostad med särskild service för vuxna eller annanpassad bostad	16
Stödboende (Servicebostad)	16
Omfattning	16
Gruppboende	16
Omfattning	16
Annan särskilt anpassad bostad	16
Avgränsning	16
Uppföljning	16
Daglig verksamhet	16
Omfattning	17
Avgränsning	17
Uppföljning	17
Individuell plan enligt 10 § LSS	17
Samordnad individuell plan	17
Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)	17
Del 2	18
Vård- och omsorgsnämndens ansvar enligt SoL 5 kap 7 §.....	18
Skälig levnadsnivå och goda levnadsvillkor	18
Skälig levnadsnivå	18
Barnperspektivet.....	18
Barnets bästa	18
Barn till föräldrar med funktionsnedsättning	18
Målgrupp	19
Samordnad individuell plan.....	19
Ansvarsfördelning region och kommun	19
Insatser inom socialpsykiatri	19
Kontaktperson	19
Omfattning	20
Avgränsning	20
Avgift	20
Uppföljning	20
Ledsagning	20
Omfattning	20
Avgränsning	20
Avgift	20
Uppföljning	20
Sysselsättning	20
Omfattning	20
Avgränsning	20
Avgift	21
Uppföljning	21
Bostad med särskild service, stödboende.....	21
Omfattning	21
Avgränsning	21
Uppföljning	21
Del 3	21
Övriga insatser enligt SoL till personer med funktionsnedsättning	21
Assistans enligt 4 kap 1 § SoL.	21
Omfattning	21
Avgränsning	21
Val av utförare	22
Ersättning	22
Avgift	22

Inledning

I riktlinjen samlas vård- och omsorgsnämndens samtliga insatser riktade till personer med funktionsnedsättning. Riktlinjen är indelad i två delar. Del ett beskriver LSS-lagstiftningen och de insatser som ingår i den. Del två beskriver SoL-lagstiftningen och de insatser som beslutas inom socialpsykiatri.

Riktlinjen utgår främst från Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387) och Socialtjänstlagen (SoL 2001:453). Viss anknytning finns också till Offentlighets- och sekretesslagen (OSL 2009:400), Hälso- och sjukvårdslagen (HSL 1982:763), Föräldrabalken (FB 1949:381), Äktenskapsbalk (1987:230) (ÄktB) samt FN:s Barnkonvention.

Riktlinjen ska fungera vägledande. En helhetsbedömning av den enskildes situation ska alltid göras i varje enskilt fall. Ytterst är det den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats. Det innebär att den enskilde, under vissa förutsättningar, kan beviljas mer eller mindre insatser samt få dem utförda i annan form än vad som anges i riktlinjen.

Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning och prejudicerande rättsfall. Riktlinjen ska årligen följas upp utifrån eventuella förändringar i lagstiftning och praxis.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att den ska bidra till en likvärdig och rättssäker handläggning samt förtydliga Heby kommuns politiska ambitionsnivå för de insatser som riktar sig till personer med funktionsnedsättning.

Del 1.

Allmänt om LSS-lagstiftningen

LSS är en rättighetslag. Det innebär att kommunen är skyldig att uppfylla de rättigheter som en person som ingår i någon av de tre personkretsarna har. Lagen ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka det stöd och den service de får. Behovet av stöd kan vara av såväl praktisk som vägledande natur. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

Lagen innehåller bestämmelser om tio olika insatser, med olika syften och innehåll. Den som uppfyller kraven för att tillhöra lagens personkrets har rätt att få insatser enligt LSS, förutsatt att den enskilde har behov av insatsen i sin livsföring och att behovet inte är tillgodosett. Lagen innebär ingen inskränkning i de rättigheter som den enskilde kan ha enligt någon annan lag (4 § LSS).

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Sjukdomar, tillstånd eller skador inom tidigare nämnda kan vara både bestående eller övergående.

Funktionshinder

Funktionshinder är den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för personer i relation till omgivningen. Personer med en funktionsnedsättning kan möta hinder i vardagen, t.ex. genom bristande tillgänglighet i idrottshallar, skolan och trafiken och då uppstår funktionshinder.

Goda levnadsvillkor

Goda levnadsvillkor innebär högre krav på kvalitet än skälig levnadsnivå. I bedömningen om vad som är goda levnadsvillkor ska en jämförelse göras med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder. Vid bedömning om den enskilde har rätt till insatser enligt LSS används begreppet goda levnadsvillkor. Den enskilde har rätt till insatser enligt LSS om

- Personen omfattas av någon av lagens tre personkretsar
- Behov föreligger
- Behovet *faktiskt* inte tillgodoses på annat sätt
- Insatserna behövs för att den enskilde ska tillförsäkras *goda* levnadsvillkor

Behovet tillgodosett på annat sätt

Personer som tillhör personkretsen enligt 1 § LSS har rätt till insatser om deras behov inte tillgodoses på annat sätt (jfr SoL om behovet *kan* tillgodoses på annat sätt). För att insats ska kunna nekas på grund av att behovet tillgodoses på annat sätt, ska behovet vara *faktiskt* tillgodosett. Även om behov i viss mån tillgodoses på annat sätt, kan rätt föreligga till kompletterande insatser enligt LSS.

Stor funktionsnedsättning

Funktionsnedsättningen ska ha en sådan karaktär att det starkt påverkar flera livsområden samtidigt t ex boende, fritid, behov av rehabilitering eller habilitering. Det gäller t ex om den enskilde, till följd av funktionsnedsättningen, har återkommande behov av någon annans hjälp för den dagliga livsföringen i boendet, i utbildningssituationen, på arbetet, på fritiden eller för att förflytta sig, för att meddela sig med andra eller för att ta emot information. Kombinationen av skador, vars sammantagna konsekvenser är speciellt svåra eller komplicerade, vilket medför att den enskilde får stora svårigheter i den dagliga livsföringen.

Varaktig funktionsnedsättning

Funktionsnedsättningen ska vara varaktig, det vill säga inte vara av tillfällig eller övergående natur. Bedömningen av funktionsnedsättningens varaktighet kan ibland vara svår att göra. Tidsgränsen för när en funktionsnedsättning ska betraktas som varaktig får bedömas i det enskilda fallet. I rättspraxis har varaktighet ansetts föreligga om man vet att funktionsnedsättningen kommer att bestå i minst sex månader. En bedömning av varaktigheten görs, då man avgör om den enskilde tillhör personkretsen. Behovet av insats kan variera över tiden. Insatserna enligt LSS ska alltså vara varaktiga, men det utesluter inte att ett beslut kan begränsas till att gälla under en viss bestämd tidsperiod. Men med hänsyn till den enskildes behov av trygghet och av en så normal livssituation som möjligt bör det i varje enskilt fall övervägas om det är nödvändigt. Det kan vara lämpligt att tidsbegränsa ett beslut när det gäller sådana insatser där det kan förutses att den enskildes behov av insatsen varierar över tiden, t.ex. insatser i form av ledsagarservice, kontaktperson eller avlösarservice. I andra fall kan det vara mindre befogat med en tidsbegränsning. Ett sådant exempel kan vara ett beslut om särskilt anpassad bostad för vuxna personer, då det sällan kan förutses någon förändring av behovet inom överskådlig tid.

Betydande svårigheter

Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, förflyttning inomhus eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning och/eller behandling. Det kan också innebära att den enskilde inte kan förstå och klara sin ekonomi, svårigheter att göra sig förstådd, kommunicera med andra (t ex i direkta samtal med andra och telefonsamtal) eller att den enskilde löper risk att bli isolerad från andra människor.

Omfattande behov av stöd och service

Omfattande behov av stöd och service kan vara behov av hjälp med stöd och service toalettbesök, hygien och påklädning. Det kan även vara ett behov av hjälp med matlagning, skrivning och läsning, kommunikation med andra, förflyttning, sysselsättning och rekreation mm. I begreppet omfattande behov av stöd och service kan ligga både att insatserna har stor omfattning och att de behöver ha en särskild kvalitet. Det innebär i allmänhet att den enskilde har ett dagligt behov av långvarigt eller upprepat stöd. En bedömning av en den enskildes behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer. Insatser av integritetskänslig karaktär kan utgöra ett "omfattande behov" trots ringa tidsåtgång. Ibland kan det dock behövas återkommande insatser av speciell art och kvalitet. Trots mindre tidsåtgång kan behoven betraktas som omfattande. Som exempel kan nämnas stödet till personer med utvecklingsstörning som är dövblinda, vilket behöver ges av personal med specifik utbildning och kompetens.

Barnperspektivet

FN:s Barnkonvention

All verksamhet som rör barn med funktionsnedsättning ska vila på de grundläggande bestämmelserna i FN:s barnkonvention och gällande svensk lagstiftning. Med barn avses varje människa under 18 år.

- Alla barn har lika värde och samma rättigheter. Barn får inte diskrimineras i förhållande till vuxna eller andra grupper av barn, och ska skyddas mot diskriminering
- Barnets bästa ska komma i första hand, vid alla slags åtgärder och beslut som rör barnet. All planering och alla beslut ska innefatta prövning av barnets bästa
- Alla barn har rätt till livet och att få utvecklas till en trygg individ
- Respekt för barnets åsikter
  - Barn har rätt att föra sin egen talan att bli tagna på allvar och bli lyssnade på.
  - Barn ska ges möjlighet till inflytande i de frågor som rör dem.
  - Barn har ingen skyldighet att ha eller bilda sig en egen åsikt och ingen kan tvinga barn att avslöja sina tankar eller åsikter, med det får inte finnas hinder för barnet att få uttrycka dem

- Föräldrars gemensamma ansvar. Barnets föräldrar har det grundläggande ansvaret för barnets utveckling. Konventionen understryker att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling och att även föräldrarna ska följa principen om barnets bästa i sin föräldraroll

Barnets bästa

När en åtgärd eller insats rör ett barn med funktionsnedsättning skall särskild hänsyn tas till barnets bästa. Bestämmelserna är avsedda att stärka barns ställning och innebär att när en åtgärd eller en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Betydelsen av barns åsikter skall avvägas mot ålder och mognad.

Samtycke

Samtycke till insatser enligt LSS gäller enligt § 8 från det att barnet fyllt 15 år. Barn som fyllt 15 år kan också själv ansöka om insatser. Vårdnadshavaren har dock rätt och skyldighet att bestämma i barnets angelägenheter upp till att barnet fyller 18 år. En begäran från en person mellan 15 och 18 år kan därför inte bifallas mot vårdnadshavares vilja. Om det skulle innebära fara för den enskildes utveckling kan omhändertagande enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård för unga aktualiseras.

Vuxna och ungdomar som saknar förmåga att på egen hand ta ställningen i frågan ska ges insatserna på begäran av vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare. Om vårdnadshavare till ett barn inte är överens om att ansöka om insatser för sitt barn är huvudregeln enligt föräldrabalken att vårdnadshavare bestämmer tillsammans i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Det innebär att en vårdnadshavare inte ensam kan ansöka om en LSS-insats till ett barn om vårdnaden om barnet är gemensam. Det finns dock undantag för vissa åtgärder med hänsyn till barnets bästa. När det gäller LSS-insatser omfattar undantaget endast insatserna kontaktperson, avlösarservice och korttidsvistelse, i dessa fall är det tillräckligt att endas en vårdnadshavare gör ansökan.

Barn till föräldrar med funktionsnedsättning

Det är viktigt att beakta situationen för barn till föräldrar med funktionsnedsättning. De ska informeras om möjligheter till stödjande insatser för att kunna leva som barn med föräldrar utan funktionsnedsättning.

Föräldrar med funktionsnedsättning har rätt att få hjälp med omvårdnaden av barnet. Detta förutsätter att de har föräldraförmåga och aktivt medverkar i det stöd personal ger barnet. Föräldraförmåga innebär bl.a. att själv ta ansvar för barnet, se vad barnet behöver och kunna tala om för personalen vad som ska göras.

Föräldrabalken (FB1949:381)

Enligt FB har vårdnadshavare/förälder till barn med funktionsnedsättning ansvar för barnets personliga förhållanden. Föräldrar ska se till att barnets behov blir tillgodosedda och att barnet får den tillsyn som denne behöver med hänsyn till ålder, utveckling och andra omständigheter. FB skiljer mellan två ställföreträdarfunktioner för barn: vårdnad och förmyndarskap. Vanligtvis är föräldrarna eller den som är barnets vårdnadshavare också dess förmyndare. Barn kan i vissa situationer få en god man eller förvaltare förordnad.

Våld i nära relation

Det är viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld. Personer med funktionsnedsättning, såväl barn som vuxna, utgör en särskilt utsatt grupp när det gäller våld i nära relationer genom en ökad sårbarhet och ett ökat beroende av stöd. Socialtjänstens arbete avseende våld i nära relation regleras främst genom socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39).

När våld förekommer i ett ärende är det nödvändigt att samtliga parter samarbetar för att brukaren ska få hjälp och stöd av den som bäst är lämpad. Arbetet ska bedrivas utifrån den enskildes perspektiv. Olika utredningar och insatser ska samordnas så att de inte motverkar varandra.

Avgifter inom LSS

Insatser enligt LSS inte får avgiftsbeläggas annat än vad som anges i 18 – 20 § LSS.

18 § LSS

Kommunen har rätt att ta ut en avgift som motsvarar den assistansersättning som Försäkringskassan beviljat den enskilde i de fall kommunen utför assistansen

19 § LSS

Kommunen får ta ut skäliga avgift för bostad samt kultur- och fritidsaktiviteter av de som har ålderspension, hel garantipension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning.

20 § LSS

Föräldrar till barn och ungdomar under 18 år som får omvårdnad i annat hem än det egna enligt, är skyldiga att bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden. Kommunen får i sådana fall uppbära underhållsbidrag som avser barnet.

Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.

Ansvarsfördelning mellan kommuner

Huvudregeln är att stöd- och serviceinsatser enligt LSS ska tillgodoses i och av den kommun där den enskilde är bosatt (16 § första stycket LSS). Vid bedömning av var den enskilde ska anses vara bosatt kan ledning hämtas från folkbokföringslagens bestämmelser. Det är bosättningskommunen som ansvarar för stöd och hjälpinsatser enligt LSS för enskilda oavsett om han eller hon tillfälligt eller under en längre tid vistas i en annan kommun. Om den enskilde varaktigt vill tillhöra den kommun där han faktiskt vistas kan han eller hon begära förhandsbesked om att få insatser enligt LSS i vistelsekommunen. Bosättningskommunen ska ansvara för insatser enligt LSS till den enskilde så länge han eller hon inte väljer att bosätta sig i en annan kommun. Ett undantag från bosättningskommunens ansvar är när en person vistas i en kommun och behöver ett omedelbart stöd. Det är då vistelsekommunen som ska ansvara för det stöd enligt SoL som kan behövas i den akuta situationen. Den kommun som beslutat om boende i en annan kommun, oavsett om boendet är en insats enligt LSS eller SoL, har ansvar för alla insatser enligt LSS som den enskilde kan ha behov av.

Gemensamt hushåll

För vuxna personer som lever i hushållsgemenskap förutsätts att viss praktisk hjälp ges mellan de vuxna. Något ansvar för den enskildes personliga omvårdnad föreligger inte. Detta gäller även för par som sammanbor och föräldrar med hemmavarande barn över 18 år. För makar finns detta reglerat i äktenskapsbalken. Några särskilda skäl att göra avsteg från denna bedömning, t.ex. med hänsyn till kulturellt betingade traditioner skall normalt inte göras. Av 6 kap. 1 § Äktenskapsbalken (ÄktB) framgår att makar, var och en efter sin förmåga, ska bidra till det underhåll som behövs för att deras gemensamma och personliga behov ska tillgodoses. De skall gemensamt vårda hem och barn och i samråd verka för familjens bästa vilket framgår av 1 kap. 2 § ÄktB. Samma principer ska tillämpas för:

- par som sammanbor,
- par som ingått partnerskap,
- person med funktionsnedsättning som delar hushåll,
- person med funktionsnedsättning med hemmavarande barn över 18 år.

Att leva i "gemensamt hushåll" innebär inte ett ansvar för den funktionsnedsattes omvårdnad. Vid bedömningen av omvårdnadsbehov ska bedömningen göras som om den funktionsnedsatte var ensamstående. Den funktionsnedsattes make/maka/sambo/partner/barn ska dock informeras om möjligheterna till stödande insatser.

Personer över 66 år/äldre med omfattande funktionsnedsättning

Personer över 66 år med funktionsnedsättning omfattas av LSS om funktionsnedsättningen inte beror på normalt åldrande. Även när åldrandet förstärker en funktionsnedsättning kan den enskilde omfattas av lagen. Förutsättningen är att funktionsnedsättningen i sig inte är

åldersrelaterad. Rätten till insatser enligt LSS avser människor med omfattande stödbehov i yrkesverksam ålder med uppenbart icke åldersrelaterade funktionsnedsättningar. Med äldre personer betraktas personer över riktåldern för pension, 66 år. När funktionsnedsättningen debuterat före pensionsåldern och när åldringsprocessen förstärker funktionsnedsättningen så att behovet blir omfattande, kan den enskilde ha rätt till insatser enligt LSS. Vid en icke åldersrelaterad funktionsnedsättning har besvärerna ofta visat sig före pensionsåldern, eller så har tillståndet uppkommit genom skada, t ex en trafikolycka, efter pensionsåldern. Personer med demens som inte har uppnått 66 års ålder kan höra till lagens personkrets om kriterierna för detta är uppfyllda i sammanhanget.

Personer med missbruksproblematik/missbruksrelaterade funktionsnedsättningar

Personer med funktionsnedsättning kan också ha missbruksproblematik. Om kraven för att omfattas av LSS personkrets är uppfyllda omfattas han eller hon av LSS vare sig funktionsnedsättningen beror på missbruket eller något annat. Att den enskilde har rätt till LSS i sådana fall innebär ingen inskränkning i rätten till hjälp enligt SoL mot själva missbruket. Personer med missbruksproblematik kan, om funktionsnedsättningen är stor och varaktig samt förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service, omfattas av lagen. Det har i detta sammanhang ingen betydelse om behovet är förorsakat av missbruket eller inte.

Asylsökande m. fl.

I lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) finns vissa bestämmelser om bistånd till asylsökande m.fl. Om en person med funktionsnedsättning som omfattas av LMA ansöker om bistånd för särskilda behov som inte täcks av LMA är kommunen skyldig att pröva den enskildes behov enligt SoL, med undantag för bistånd för försörjning, där behovet tillgodoses genom LMA.

För rätt till insatser enligt 9 § LSS ställs krav på bosättning i den ansvariga kommunen. Om sådan saknas får ansökan avslås. Behovet av insatser av motsvarande karaktär får i stället prövas enligt 4 kap. 1 § SoL. Vid bedömning av var den enskilde ska anses vara bosatt kan ledning hämtas från folkbokföringslagens bestämmelser.

Oavsett uppehållstillstånd eller inte och om den enskilde är folkbokförd i kommunen, så har denne rätt att söka insatser enligt LSS och SoL. Vistelsekommunen står för kostnaden om den enskilde har rätt till insatser, och kan söka statsbidrag för asylsökande med flyktingstatus.

Begära insatser 8 § LSS

Insatser enligt LSS ska ges den enskilde endast om han begär det. Även att tacka ja till ett erbjudande från biståndshandläggaren, som tolkat den enskildes behov är liktydigt med en begäran. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan ska vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatsen åt den enskilde.

Förhandsbesked

Av 16 § LSS framgår att en person som vill flytta till en annan kommun kan ansöka om förhandsbesked. Den mottagande kommunen ska behandla ansökan på samma sätt som om det vore en inom kommunen bosatt person. Detta innebär ingen rätt till förtur eller liknande. Den enskildes avsikt att flytta till kommunen ska vara klar och bestämd vilket inte anses vara fallet om man vänder sig till flera kommuner samtidigt för att få ett förhandsbesked om vilka insatser som kan erbjudas i respektive kommun. I ett förhandsbesked ska den enskilde lämna besked om:

- Vilken rätt till insatser de en skilde har vid inflyttning till kommunen,
- Ett förhandsbesked gäller sex månader från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde.

Rätten till insatser enligt LSS

För att ta del av de insatser som anges i 9 § LSS måste den enskilde omfattas av någon av de tre personkretsar som nämns i 1 § LSS. Frågan om en person tillhör personkretsen eller inte blir aktuell när den enskilde begär insatser enligt LSS. Beslut om personkretstillhörighet fattas inte särskilt, utan ska vara en del av beslut om insatser. En person som bedöms tillhöra lagens personkrets kan ha rätt till en eller flera av lagens nio insatser. Det finns tre personkretsar med olika bedömningsgrunder eller kriterier som ska vara uppfyllda för att man ska få stöd enligt LSS:

Personkrets 1 (1 § p 1 LSS)

Personkrets 1 omfattar personer som har utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. (Bedömning utifrån den enskildes diagnos).

Personkrets 2 (1 § p 2 LSS)

Personkrets 2 omfattar personer som fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning efter en hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom. (Bedömning utifrån den enskildes diagnos).

Personkrets 3 (1 § p 3 LSS)

Personkrets 3 omfattar personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som uppenbart inte beror på normalt åldrande. Diagnosen, orsaken eller graden av funktionsnedsättning saknar betydelse i bedömning. Funktionsnedsättningen måste vara så stor att den orsakar betydande svårigheter i det dagliga livet. Det innebär att man inte på egen hand klarar vardagssysslor som att klä på sig, laga mat, förflytta sig, kommunicera med omgivningen, eller andra liknande saker utan behöver hjälp regelbundet under lång tid

Insatser inom LSS

Inom ramen för LSS finns 10 insatser. Alla insatser är frivilliga. Målet med insatserna är att personer med funktionsnedsättning ska känna delaktighet och jämlikhet i samhället, vilket innebär att brukaren ska kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till den enskildes individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv. Insatserna i LSS ska minimera svårigheter i den dagliga livsföringen för personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar. Insatser som kan beviljas:

1. Rådgivning och annat personligt stöd (9 § 1 LSS)
2. Personlig assistans (9 § 2 LSS)
3. Ledsagarservice (9 § 3 LSS)
4. Kontaktperson (9 § 4 LSS)
5. Avlösarservice (9 § 5 LSS)
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet (9 § 6 LSS)
7. Korttidsstillsyn för skolutgång över 12 år (9 § 7 LSS)
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar (9 § 8 LSS)
9. Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § 9 LSS)
10. Daglig verksamhet (endast för personkrets 1 och 2). (9 § 10 LSS)

Rådgivning och annat personligt stöd

Insatsen beslutas och utförs av regionen.

Personlig assistans

Det finns sju grundläggande behov för rätt till personlig assistans;

- hjälp med andning och sondmatning
- personlig hygien
- klä av och på sig
- måltider
- kommunicera med andra
- förebyggande stöd
- egenvård

Förutom hjälp med andning och sondmatning, personlig hygien, klä av och på sig, måltider och att kommunicera med andra kan man få förebyggande stöd som är det stöd som en person på grund av psykisk funktionsnedsättning behöver för att förebygga att personen fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom.

Dessutom kan man få stöd till egenvård som är det stöd som behövs löpande under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd.

Insatsen är ett personligt utformat stöd till personer, som grund av stor och varaktig funktionsnedsättning behöver hjälp med sina grundläggande behov.

Bedömning av barns rätt till personlig assistans sker enligt samma kriterier som för vuxna. Vid bedömning av barns rätt till personlig assistans och assistansersättning ska dock särskilt beaktas vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som alla vårdnadshavare har enligt föräldrabalken (FB). Detta görs genom ett schablonavdrag, så kallat föräldraavdrag enligt följande intervall:

- För barn 0-1 år görs ett avdrag med 12 timmar per dygn för grundläggande behov.
- För barn 1-6 år görs ett avdrag med 2,5 timmar per dygn för grundläggande behov och 0,5 timmar per dygn för andra personliga behov.
- För barn 7-11 år görs ett avdrag med 1 timme per dygn för grundläggande behov och 1 timme per dygn för andra personliga behov.
- För barn 12-17 år görs ett avdrag med 1 timme per dygn för andra personliga behov.

Omfattning

Kommunen har det ekonomiska ansvaret för personlig assistans upp till 20 h grundläggande behov per vecka.

Avgränsning

Om de grundläggande behoven uppgår till mer än 20 h per vecka anmäler handläggare behov av personlig assistans till Försäkringskassan som sedan handlägger, bedömer, administrerar och utbetalar assistansersättningen.

Personer som beviljats insatsen personlig assistans före 66 års ålder, får behålla insatsen efter det att de fyllt 66 år. Däremot får antalet assistanstimmar *inte* utökas efter det att den enskilde fyllt 66 år. Detta innebär att behov av ökade insatser efter 66-årsdagen ska tillgodoses på annat sätt.

En tillfällig utökning av personlig assistans kan ske i samband med semesterresa eller sjukdom. Det är dock inte självklart att den enskilde ska beviljas utökat antal timmar personlig assistans för att kunna företa en resa. Prövningen om det föreligger behov av resan för att den enskilde ska uppnå goda levnadsvillkor ska alltid prövas. Exempel på en situation som kan berättiga tillfälligt utökat antal timmar för att resa är att det föreligger risk för den enskildes isolering. Vad gäller utlandsresor anses jämlikhet och goda levnadsvillkor samt full delaktighet i samhällslivet normalt kunna uppnås även utan resor till utlandet.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar. För beslut gällande barn under 18 år ska beslutet följas upp var 6:e månad.

Ledsagarservice

Insatsen syftar till att bryta isolering och underlätta kontakten med andra människor och att kunna delta i samhällslivet. Insatsen är knuten till aktiviteter utanför hemmet och ska göra det möjligt att besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter/kulturliv eller bara komma ut på promenad. Servicen ska vara individuellt utformad och anpassas efter de individuella behoven.

Omfattning

Det är den enskildes livssituation och behov som ska vara avgörande för omfattningen av insatsen och det är tiden som den enskilde behöver för att förflytta sig som beviljas, inte tiden som själva aktiviteten tar.

Avgränsning

Omvårdnad i den mening som avses i 9 e § LSS ingår inte i insatsen. Har den enskilde insatsen personlig assistans bör ledsagning ingå i den insatsen och ledsagarservice beviljas då inte.

Personer som beviljats bostad med särskild service och som har behov av ledsagning i närområdet, ska få sitt behov tillgodosett genom den personal som arbetar i bostaden. Insatsen beviljas inte under eller till och från korttidsvistelse/förskola/skola. I de fall färdtjänstbeslut finns följs riktlinjen för färdtjänst i Heby kommun vad gäller ledsagare.

Insatsen beviljas generellt inte för utrikes semesterresor. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) är ledsagarservice en relativt begränsad insats som är avsedd

att ge personer med funktionsnedsättning, som inte uppfyller förutsättningarna för personlig assistans, ökade möjligheter att genomföra enklare aktiviteter och bryta social isolering. Att åka på utrikes semesterresor, kan enligt HFD:s bedömning, normalt inte anses vara en enklare aktivitet.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar.

För beslut gällande barn under 18 år ska beslutet följas upp var 6:e månad.

Kontaktperson

Kontaktpersonen är en medmänniska och ett personligt stöd som syftar till att bryta den enskildes isolering samt stötta och uppmuntra den enskildes deltagande i fritidsaktiviteter. Kontaktpersonen är ett icke-professionellt stöd, utan krav på formell yrkeskompetens, som tillgodoser behovet av en medmänniska när anhörigkontakt/vänner saknas eller behöver kompletteras.

Utifrån att utgångspunkten är att bryta isolering bör kontaktpersonen vara någon utanför befintligt nätverk.

Omfattning

Insatsen bedöms utifrån tre insatsnivåer. Det är den enskildes livssituation och behov av stöd som ligger till grund för val av nivå.

Insatsnivåer:

Nivå 1 omfattar: 1 - 7 h/månad

Nivå 2 omfattar: 7 - 12 h/ månad

Nivå 3 omfattar: 12 h - 20 h/månad

Nivå 4 omfattar: 20 h- uppåt

Avgränsning

Omvårdnad

Omvårdnad ingår inte i insatsen, dock kan kontaktpersonen behöva vara den enskilda behjälplig i vissa situationer runt en måltid, av- och påklädning av skor samt ytterkläder. Påminna om och ev. ge visst stöd vid toalettbesök samt andra mindre krävande stödinsatser.

Kontaktperson till personer i bostad med särskild service

Personer som bor i bostad med särskild service *kan* ha behov av och *rätt till* kontaktperson. Huvudregeln är dock att den som bor i en bostad med särskild service ska få sina behov tillgodosedda inom boendet och inte genom kontaktperson. För att insatsen kontaktperson ska bli aktuell krävs att det framgår att det finns behov av icke-professionellt stöd som inte kan tillgodoses i boendet.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar.

För beslut gällande barn under 18 år ska beslutet följas upp var 6:e månad.

Avlösarservice

Insatsen avser att ge den funktionsnedsattes anhöriga eller familjehemsföräldrar möjlighet att utträta sysslor utanför hemmet eller att få avkoppling. Insatsen ska möjliggöra att den anhörige eller familjehemsföräldern kan lämna hemmet för egna aktiviteter som barnet inte deltar i.

Omfattning

Insatsen avlösarservice ges med fördel om barnet mår bäst i sin invanda miljö och på grund av det inte kan vara på korttidsvistelse. Insatsen kan ges dygnet runt samtliga veckodagar.

Omvårdnad ingår i insatsen och gäller endast den som är beviljad insatsen.

Insatsen kan ges både regelbundet och/eller vid akuta behov.

Avgränsning

Insatsen ska inte ges i stället för personlig assistans.

Insatsen ska inte ersätta vistelse i förskola eller fritidshemsverksamhet.

Insatsen innefattar inte den enskildes behov av aktiviteter, utan är avsedd för anhörig eller familjehemsförälder. Insatsen beviljas inte för att anhörig eller familjehemsförälder ska arbeta.

Insatsen ska inte heller användas i situationer som orsakas av den enskildes ändrade förhållanden, till exempel sjukdom vid skolgång eller genom ändrade tider i annan verksamhet.

Uppföljning

Beslut ska följas upp var 6:e månad och vid väsentliga förändringar.

Korttidsvistelse utanför hemmet

Insatsen ska ge den enskilde miljöombyte och stimulans samt ge anhörig möjlighet till avlösning i omvårdnadsarbetet. Insatsen kan också vara ett sätt att bidra till en frigörelseprocess mellan barn och vårdnadshavare eller som en förberedelse för den som ska flytta hemifrån. Vid utformning av insatsen ska hänsyn tas till den enskildes och anhörigas önskemål. Korttidsvistelse kan ges på korttidshem, hos en stödfamilj eller i form av lägerverksamhet.

Insatsen kan beviljas trots att bara ett av syftena (miljöombyte eller avlösning) uppfylls.

Omfattning

Omvårdnad ingår i insatsen.

Insatsen erbjuds som regelbunden insats och kan vid möjlighet erbjudas vid akuta situationer. Tillgängligheten i akuta situationer avser personer som är personkretsbedömda där behov finns som inte är tillgodosett

Pågående insatser såsom skolbarnomsorg och fritidshem fullföljs under korttidsvistelse utanför det egna hemmet.

Insatsen beviljas normalt med maximalt 14 dygn per månad.

Insatsen korttidsvistelse i form av läger beviljas högst en gång per år med maximalt 7 dygn.

Om insatsen korttidsvistelse redan är beviljad vid ansökan om lägervistelse används dessa beviljade dygn till lägervistelsen, ytterligare dygn utgår alltså inte.

Korttidshem

Korttidshemmet har fasta öppettider, förutom då fritidshemmen stängs för planeringsdagar och semester. Korttidshemmet anpassar då öppettiderna utifrån de enskildas behov.

För att undvika att smitta andra kan den enskilde inte komma till eller stanna på korttidsvistelse vid sjukdom.

Med ett dygn på korttidshem avses tiden efter förskola, skola, fritidshem eller korttidstillsyn för barn över 12 år fram till dagen därpå. När rummet ska nyttjas av nästa person krävs för- och efterarbete såsom exempelvis städning. Det är tid som ingår i den enskildes dygn på korttidshemmet.

Avgränsning

Insatsen kan ges till både barn och vuxna men beviljas främst till barn och ungdomar.

Insatsen beviljas inte personer som bor i bostad med särskild service eller har personlig assistans. Hälso- och sjukvård ingår inte i insatsen.

Avgift

Korttidsvistelse

Måltider och resor till och från förskola, skola samt fritids under korttidsvistelsen ombesörjs av kommunen men debiteras av kommunen enligt fastställd taxa.

Kostnad för aktiviteter under korttidsvistelsen bekostas av den enskilde själv.

Lägervistelse

Avgiften för lägervistelse, resa tur och retur samt matkostnad bekostas av den enskilde själv. Matkostnaden debiteras från kommunen. Taxan är densamma som för korttidsvistelse eller enligt den taxa som anges för respektive lägerverksamhet.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar..

För beslut gällande barn under 18 år ska beslutet följas upp var 6:e månad.

Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år

Korttidstillsyn (förlängd skolbarnsomsorg) riktar sig till barn och ungdomar över 12 år som kan behöva tillsyn före och efter skoldagen samt under lov. Insatsen skall ge en trygg situation och en meningsfull sysselsättning. Tillsynen utformas flexibelt med utrymme för individuella lösningar och erbjuds på ett sätt som tryggar föräldrarnas möjligheter att

förvärvsarbete eller studera utan för hemmet. Det är inget krav att vårdnadshavaren förvärvsarbetar/studerar för att det ska anses föreligga ett behov av insatsen. Barn till föräldrar som t.ex. är arbetslösa kan också ha rätt till insatsen utifrån sitt behov av meningsfull sysselsättning.

Omfattning

Omvårdnad ingår i insatsen.

Resorna till och från fritids ingår enbart om barnet själv inte kan ta sig på egen hand.

Avgränsning

Insatsen beviljas under en tidsbegränsad period och som längst till avslutad gymnasieutbildning.

För barn och ungdomar i bostad med särskild service ingår fritidsverksamhet i boendet.

Korttidstillsyn för dessa barn ska i första hand tillgodoses inom ramen för boendeinsatsen.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar.

För beslut gällande barn under 18 år ska beslutet följas upp var 6:e månad.

Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar

Familjehem eller bostad med särskild service riktar sig till barn och ungdomar under 21 år, som på grund av sin funktionsnedsättning behöver bo utanför sitt föräldrahem. Bostad med särskild service kan antingen innebära inackordering under gymnasiestudier eller någon form av dygnet runt-boende, som ska tillgodose ett mycket omfattande och komplicerat omvårdnadsbehov. En ungdom som beviljas en utomkommunal gymnasieskola kan ha rätt till insatsen trots mindre komplicerade omvårdnadsbehov. I första hand prövas insatsen inackordering i form av dygnet runt-boende, elevhem, där ungdomen får stöd av personal med erfarenhet av målgruppen. Insatsen kan även beviljas för boende i familjehem, om behovet av familjeliknande förhållanden är större än boende på elevhem, alternativt att elevhem inte finns i närheten av skola.

Omfattning

Omvårdnad ingår i insatsen.

Insatsen omfattar barn och ungdomar till dess att deras skolgång inom det allmänna skolväsendet upphör.

Avgränsning

Insatsen inackordering i form av dygnet runt-boende, elevhem, upphör om gymnasiestudierna avslutas.

Uppföljning

Beslut ska följas upp minst en gång per år.

För beslut gällande barn under 18 år ska beslutet följas upp var 6:e månad.

Bostad med särskild service för vuxna eller annan anpassad bostad

Bostad med särskild service ger vuxna personer med funktionsnedsättningar möjligheten att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem. Boendet ska möjliggöra god livskvalitet, goda utvecklingsmöjligheter och stimulans till ett så självständigt liv som möjligt, utifrån de individuella förutsättningarna. Bostad med särskild service kan utformas på olika sätt, men tre huvudformer kan utskiljas: Gruppboende, serviceboende och annan särskilt anpassad bostad. Det är den enskildes behov av tillsyn och omvårdnad som ska ligga till grund för valet av boendeform. Av bedömningen ska det tydligt framgå vilken boendeform den enskilde har behov av.

Stödboende (Serviceboende)

Med serviceboende avses en fullvärdig bostad med god tillgänglighet där viss service och omvårdnad kan ges dygnet runt. Serviceboende kan för vissa personer med funktionsnedsättning vara en lämplig mellanboendeform. Ofta finns en baslägenhet med

fast personalbemanning samt tillgång till gemensamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. För att beviljas servicebostad ska den enskilde ha behov av stöd dagligen. Det vill säga att det ska finnas ett stort tillsyns- och omvårdnadsbehov.

Omfattning

Daglig omvårdnad ingår i insatsen.

Kultur- och fritidsaktiviteter ingår minst 1 ggr/vecka utifrån den enskildes önskemål.

Hälso- och sjukvård ingår i insatsen upp till sjuksköterskekompetens.

Gruppboende

Med gruppboende avses ett litet antal lägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen, där service och omvårdnad ges alla tider på dygnet. Lägenheten ska vara den enskildes permanenta bostad och vara fullvärdig. För att beviljas gruppboende ska personen ha ett så pass omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att ett stödboende inte är tillräckligt för att tillgodose den enskildes behov.

Omfattning

Daglig omvårdnad ingår i insatsen.

Kultur- och fritidsaktiviteter ingår minst 1 ggr/vecka utifrån den enskildes önskemål.

Hälso- och sjukvård ingår i insatsen upp till sjuksköterskekompetens.

Annan särskilt anpassad bostad

Insatsen avser en bostad med viss grundanpassning till funktionsnedsatta personers behov, men utan fast bemanning. Om den enskilde behöver stöd och service i anslutning till boendet bör det ges inom ramen för insatser enligt LSS, t.ex. personlig assistans, kontaktperson och ledsagarservice. Stöd kan även ges i form av boendestöd/hemtjänst enligt SoL.

Avgränsning

Omvårdnad, kultur- och fritidsaktiviteter samt hälso- och sjukvård ingår inte i *Annan särskilt anpassad bostad*.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar.

Daglig verksamhet

Personer som omfattas av LSS personkrets 1 eller 2 och är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig har rätt till daglig verksamhet. Daglig verksamhet ska bidra till personlig utveckling och främja delaktighet i samhället. Det övergripande målet är att utveckla den enskildes möjlighet till arbete. Insatsen bör innehålla såväl aktiviteter med habiliterande inriktning som mer produktionsinriktade uppgifter. Insatsen ska anpassas efter individuella behov, förutsättningar och intressen.

Insatsen kan verkställas såväl internt som externt.

Omfattning

Det är den enskildes livssituation och behov som ska vara avgörande för omfattningen av insatsen. Omvårdnad ingår i insatsen.

Hälso- och sjukvård ingår i insatsen upp till sjuksköterskekompetens.

Resan till och från daglig verksamhet ingår för de personer som har behov av det. Resa sker med allmän kollektivtrafik alternativt med buss/bil i de fall särskild anpassning behövs.

Habiliteringsersättning utgår till personer som deltar i daglig verksamhet. Syftet är att aktivt stimulera den enskilde att delta i verksamheten

Avgränsning

Personer som tillhör personkrets 3 omfattas inte av insatsen.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar.

Individuell plan enligt 10 § LSS

I samband med att en LSS-insats beviljas ska den enskilde och/eller dennes vårdnadshavare/företrädare erbjudas att i samråd upprätta en individuell plan. Syftet med planen är att ge en överblick över planerade och beslutade insatser eller andra aktuella frågor utifrån den enskildes individuella behov och situation.

Således kan planen innehålla redan beslutade insatser samt insatser som planeras längre fram.

I en individuell plan kan även åtgärder redovisas som vidtas av andra än kommunen och landstinget. Den som har beviljats en insats kan när som helst begära att en plan upprättas om det inte redan har skett.

Planen utgör även ett underlag för att underlätta samordning mellan till exempel landsting och kommun. Enligt LSS har kommunen ett ansvar att samordna insatserna till den enskilde, även från andra huvudmän. För att inhämta uppgifter från andra huvudmän krävs den enskildes samtycke. I kommunens ansvar ingår att dokumentera alla överenskommelser. Den

individuella planen ska omprövas fortlöpande, dock minst en gång om året.

Samordnad individuell plan

En SIP upprättas i de fall den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Om den individuella planens innehåll sammanfaller med en samordnad individuell plan (SIP) enligt 2 kap 7 § SoL och 3 f § Hälso- och sjukvårdslagen (HSL), behöver dubbla planer inte upprättas. En SIP ska upprättas med den enskildes samtycke och om möjligt – med den enskildes medverkan. En SIP ska upprättas även när en person har insatser från olika kommunala enheter.

Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

Vid kommunikation mellan olika myndigheter avseende upprättande av en individuell plan måste bestämmelserna i OSL beaktas. Det innebär vanligtvis att den enskildes samtycke krävs för att en uppgift ska kunna lämnas vidare. Samtycke krävs för att lämna ut planen till en annan myndighet.

Del 2.

Allmänt om socialtjänstlagen, SoL

Socialtjänstlagen, SoL, är en målinriktad ramlag, vars övergripande syfte är att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Lagen ger kommunen stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov.

Vård- och omsorgsnämndens ansvar enligt SoL 8 kap 10 och 11 §§

Socialnämnden ska arbeta för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden ska medverka till att dessa personer får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter deras individuella behov av särskilt stöd.

Kommunen ska inrätta bostäder med särskilt stöd för personer som behöver ett sådant boende till följd av att de möter betydande svårigheter i sin livsföring av fysiska, psykiska eller andra skäl.

Skälig levnadsnivå och goda levnadsvillkor

Det finns framförallt två skillnader mellan LSS och SoL. LSS är en rättighetslag och kommunen är skyldig att uppfylla de rättigheter som en person som ingår i någon av de tre personkretsarna har. SoL har inte denna starka betoning av individens rättighet. Exempelvis har inte en person som ansöker om bistånd enligt SoL en ovillkorlig rätt till bostad med särskild service. Istället kan kommunen föreslå en alternativ insats om biståndsbehovet därigenom tillgodoses och en *skälig* levnadsnivå uppnås. Inom LSS tillförsäkras individen *goda* levnadsvillkor (se s. 6).

Skälig levnadsnivå

Vid bedömning om den enskilde har rätt till bistånd enligt SoL används begreppet skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav på insatsen vad gäller insatsens kvalitet. Enligt regeringens mening finns det vad gäller skälig levnadsnivå inte en obegränsad frihet för den enskilde att välja tjänster oberoende av kostnad. I skälig levnadsnivå är levnadsnivån ett uttryck för kvaliteten i insatsen och vilken ambitionsnivå som kan vara rimlig i ett enskilt fall. Den enskilde har rätt till bistånd enligt SoL om:

- Behov föreligger
- Behovet inte kan tillgodoses på annat sätt
- Biståndet behövs för att den enskilde ska tillförsäkras en skäliglevnadsnivå

Barnperspektivet

Barnets bästa

För att leva upp till barnkonventionen, artikel 3, ska en prövning av barnets bästa göras inför varje åtgärd som berör barn, direkt eller indirekt. Principen om barnets bästa ska vara ett tillvägagångssätt i varje beslutsprocess där barn är berörda.

Bestämmelserna är avsedda att stärka barns ställning och innebär att när en åtgärd eller en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Betydelsen av barns åsikter skall avvägas mot ålder och mognad.

Barn till föräldrar med funktionsnedsättning

Det är viktigt att beakta situationen för barn till föräldrar med funktionsnedsättning. De ska informeras om möjligheter till stödjande insatser för att kunna leva som barn med föräldrar utan funktionsnedsättning.

Föräldrar med funktionsnedsättning har rätt att få hjälp med omvårdnaden av barnet. Detta förutsätter att de har föräldraförmåga och aktivt medverkar i det stöd personal ger barnet. Föräldraförmåga innebär bl.a. att själv ta ansvar för barnet, se vad barnet behöver och kunna tala om för personalen vad som ska göras.

Målgrupp

En psykisk funktionsnedsättning är en nedsatt förmåga att fungera psykiskt eller intellektuellt. Det kan bero på psykiska sjukdomar eller medfödda neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. En psykisk funktionsnedsättning kan göra det svårt att utföra aktiviteter på viktiga livsområden, som att planera, minnas, hantera stress eller sociala relationer. Funktionsnedsättningen kan variera över tiden och vara tillfällig eller bestå under hela livet.

Vid bedömning av vem som tillhör målgruppen är det viktigt att utgå från vilket stödbehov den enskilde har, utifrån underlag som styrker dessa behov.

Socialpsykiatrin handlägger personer med psykisk funktionsnedsättning från 18 år och uppåt eftersom de livsområden som är aktuella vanligen associeras till vuxenlivet.

Samordnad individuell plan

När en person har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården kan en samordnad individuell plan (SIP) upprättas mellan kommunen och region. Planen ska upprättas med den enskildes samtycke och om möjligt – med den enskildes medverkan. Nätverksmöte kan upprättas när en person har insatser från olika kommunala enheter.

Ansvarsfördelning region och kommun

I huvudsak finns det i lagstiftningen en tydlig fördelning av hälso- och sjukvårdsansvaret mellan kommun och region. Enligt 1 och 3 § HSL ansvarar regionen för att medicinskt förebygga, utreda och behandla psykisk skada eller störning.

Kommunen ansvarar för:

- Hälso- och sjukvårdsinsatser t.o.m. sjuksköterskenivå i bostad med särskild service

Regionen ansvarar för följande insatser vad gäller såväl somatisk som psykiatrisk vård:

- Medicinsk utredning (inkl. bedömning av psykisk funktionsnedsättning) Hälso- och sjukvård, behandling och rehabilitering i så väl öppen- som slutenvård
- Behandling och beroendevård i öppen och slutenvård för missbrukare med psykisk sjukdom
- Hälso- och sjukvårdsinsatser vid hem för vård eller boende (HVB)

Mer information gällande ansvarsfördelning finns i SKR cirkulär 2006:58 med bilagan *"Vuxna och barn och ungdom med psykiska funktionshinder – ansvarsfördelning mellan kommun och landsting"*.

Insatser inom socialpsykiatrin

Inom socialpsykiatrin fattas beslut om insatserna:

1. Boendestöd (11 kap 1§ SoL)– Se separat riktlinje "Heby FS 2019_32Riktlinje för insatsen boendestöd".
2. Kontaktperson (11 kap 1§ SoL)
3. Ledsagning (11 kap 1§ SoL)
4. Sysselsättning (11 kap 1§ SoL)
5. Bostad med särskild service (11 kap 1§ SoL)

Kontaktperson

Beslut om kontaktperson fattas enligt 11 kap 1§ SoL. Kontaktperson är en insats i form av ett medmänskligt stöd med syftet att motivera den enskilde till samvaro med andra och fritidsaktiviteter samt bryta den enskildes isolering för att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. En individuell bedömning av den enskildes nätverk ska göras för att utvärdera graden av social isolering.

Omfattning

Nivå 1 omfattar: 1 - 7 h/månad

Nivå 2 omfattar: 7 - 12 h/ månad

Nivå 3 omfattar: 12 h - 20 h /månad

Nivå 4 omfattar: 20 h- uppåt

Avgränsning

Huvudregeln är att personer som beviljats boendestöd ska få sitt behov av en kontaktperson tillgodosett inom insatsen boendestöd.
Beslut om kontaktperson tidsbegränsas till *max ett år*.

Den som arvoderas som kontaktperson ska inte vara nära anhörig/släkting/närstående (maka, make, barn, föräldrar, mor- och farföräldrar, moster, faster, morbror, farbror, nära vän) som normalt anses hålla kontakt med den enskilde utan ersättning.

Avgift

Insatsen är avgiftsfri.

Uppföljning

Beslut ska följas upp minst en gång per år och vid väsentliga förändringar.

Ledsagning

Beslut om ledsagning fattas enligt 11 kap 1§ SoL. Ledsagning innebär stöd på resan till och från aktiviteter eller för att utträta ärenden. Genom ledsagning ska den enskilde ges möjligheter att delta i samhällslivet och i fritidsaktiviteter.

Omfattning

Insatsen beviljas normalt med maximalt 10 timmar per månad.

Avgränsning

Omvårdnad och medicinska insatser ingår inte.

Personal bistår inte vid utförande av olika typer av ärenden.

Vid behov av transport i samband med ledsagning står den enskilde själv för transporten. I de fall färdtjänstbeslut finns följs riktlinjen för färdtjänst i Heby kommun vad gäller ledsagare.

Avgift

Insatsens timtaxa baseras på hemtjänstavgiften.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar.

Sysselsättning

Beslut om sysselsättning fattas enligt 11 kap 1§ SoL. Insatsen innebär en form av enklare, strukturerad verksamhet där det finns krav på den enskilde att delta i vissa moment under överenskomna tider. Vid utformning av insatsen ska hänsyn tas till den enskildes önskemål.

Omfattning

Insatsen beviljas med maximalt 5 timmar per vecka. Utöver maximalt 5 timmar per vecka beslutar enhetschef om fler timmar.

Avgränsning

För att beviljas sysselsättning ska den enskilde inte ha nått riktålder för pension, 66 år, samt att arbetsförmågan hos den enskilde vara helt och varaktigt nedsatt.

Avgift

Insatsen är avgiftsfri.

Uppföljning

Beslut ska följas upp en gång per år och vid väsentliga förändringar.

Bostad med särskild service, stödboende

Beslut om bostad med särskild service fattas enligt 11 kap 1 § SoL. Insatsen bostad med särskild service kan bli aktuell då en person med psykisk funktionsnedsättning trots stöd, har så omfattande behov att denne inte klarar av att bo i ordinärt boende. Övriga insatser inom kommunen skall alltid prövas i första hand.

Om placering i bostad med särskild service föreslås ska det framgå i utredningen varför behoven inte kan tillgodoses genom kommunens egna interna insatser.

Omfattning

Ej aktuellt.

Avgränsning

Insatsen beviljas normalt bara om den enskilde kan visa på dokumenterad långvarig psykisk ohälsa eller förväntat långvarig psykisk ohälsa.

Uppföljning

Beslut ska följas upp minst var 6:e månad och vid väsentliga förändringar.

Del 3.

Övriga insatser enligt SoL till personer med funktionsnedsättning

Assistans enligt 11 kap 1 § SoL

För personer som bor i ordinärt boende ska stöd vanligen ges genom insatser från hemtjänsten. För vissa personer är hemtjänstens insatser på grund av funktionsnedsättningens karaktär inte tillräckliga. Assistans enligt SoL tillgodoser stöd och hjälp i ordinärt boende och beviljas till enskilda med stora omvårdnadsbehov för längre sammanhängande tidsperioder under dygnet och ibland i kombination med punktinsatser.

Verkställighetsformen innebär ökad möjlighet till kontinuitet och ska säkerställa att ett begränsat antal personer ger stödet. Beslut kan ges då det finns vägande skäl för att insatserna måste verkställas med hög kontinuitet, antingen på grund av t.ex. infektionsrisker eller om den enskildes hälsoläge är sådant att denne behöver personal med särskild kompetens, t.ex. inom hälso- och sjukvårdsområdet i nära samverkan med legitimerad personal. Insatsen kan också aktualiseras när en enskild har fått avslag på ansökan om personlig assistans LSS på grund av att han eller hon inte bedöms ha sådana grundläggande behov som krävs för rätt till assistans enligt LSS eller att funktionsnedsättningens varaktighet inte har kunnat styrkas.

I de fall en handläggare bedömer det aktuellt med assistans enligt SoL ska handläggaren särskilt motivera varför ordinarie hemtjänst inte bedöms vara tillräckligt för att tillgodose den enskildes behov.

Omfattning

Assistans enligt SoL riktar sig i normalfallet till följande personer:

- Personer som beviljats insatsen personlig assistans enligt LSS eller assistansersättning enligt SFB och efter 66 års ålder har behov av utökning.
- Personer som är mellan 18-66 år.

Avgränsning

Personer med stora omvårdnadsbehov där funktionshindret eller sjukdomen beror på normalt åldrande omfattas inte av denna insats.

Val av utförare

Den enskilde har rätt att välja utförare som vid personlig assistans enligt LSS. Valet står mellan kommunen, privat assistansbolag eller att starta ett eget företag/själv samordna insatsen.

Assistansanordnaren har skyldighet att tillhandahålla allt stöd som den enskilde har beviljats.

Kommunen har valt att lägga ut utförandet av den personliga assistansen på entreprenad vilket gör att

om den enskilde väljer kommunen som assistansanordnare kommer insatsen att utföras av det bolag som kommunen upphandlat.

Ersättning

Ersättning till utförare ersätts med samma ersättningsbelopp som för personlig assistans enligt 9 § 2 LSS (se beslut Von § 42, 18 mars 2020). Ersättning till upphandlad leverantör framgår av ingått avtal.

Om uppdraget utförs av annan uppdragstagare än kommunens upphandlade assistansanordnare är arbetsgivare och uppdragsgivare skyldiga att lämna vissa uppgifter till kommunen innan assistansen påbörjas enligt samma villkor och regler som gäller för ersättning av personlig assistans enligt LSS.

Avgift

Samma avgiftsregler gäller som för hemtjänst, se Riktlinjer för handläggning av avgifter för vård, omsorg och socialt stöd enligt socialtjänstlagen (SoL) samt hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Dessa riktlinjer träder i kraft den 24 februari 2026.

Annika Krispinsson
Ordförande i vård- och omsorgsnämnden

Katja Friberg
Förvaltningschef vård- och omsorgsförvaltningen